

Een praatje over de „Ecole Dentaire” van Genève.

GENÈVE, Maart, '04.

Waarde Gérant!

In 1902 beloofde ik U het een en ander te schrijven over de Fransche tandheelkunde. De reden zal U nog wel bekend zijn, waarom ik aan die belofte geen uitvoering kon geven.

Nu zend ik U een Geneefsche causerie, hopende daarmee eenigermate mijn oude schuld te kunnen afdoen.

Van een kort verblijf in Zwitserland maakte ik gebruik in Genève de „Ecole Dentaire” te bezoeken. Mijn verwachtingen — reeds in Zürich informeerde ik 2 jaar geleden — waren niet hoog gespannen. Ze werden zeker niet overtroffen.

Ook hier loopt de leergang langs het Universiteit-vakschoolstelsel; — „stelsel”, bij wijze van spreken! De voorbereiding voor de „Fachprüfung” geschiedt door twee professoren en een „mécanicien”. Waar Zürich voor het zelfde doel zes docenten telt — allen praktijkmannen — tracht men hier „l'art dentaire” te bemachtigen met één medisch professor zonder, en één tandheelkundig professor met praktijk.

Lees s. v. p. den prospectus: Le Prof. Dr. en Méd. geeft:

Clinique Stomatologique. Opérations. Anesthésie. Pathologie et thérapeutique des maladies de la bouche et de l'appareil dentaire. Hygiène et matière médicale en rapport avec l'art dentaire. Conférences et répétitions.

Het werk van den Prof. méd. Chirurg. dent. bestaat uit:
 Obturation. Aurification. Prothèse. Travaux pratiques dans les ateliers. Chimie. Physique. Métallurgie appliquée. — Is het U genoeg?

Nòg twee namen van docenten staan op de officiële aankondiging; maar omdat géén der beide professoren bij het interview over de werkzaamheden dezer beide mannen sprak, en bovendien een geloofwaardig outsider mij verzekerde, dat hem slechts de beide professoren en de mécaniciën als „werkend" onderwijzend personeel bekend waren, is de veronderstelling m. i. niet te gewaagd, dat de „gedrukte" assistant-chirurg. dent. en de „gedrukte" privat-docent papieren docenten zijn, die, evenals de weidsche naam „Ecole Dentaire", in groote letters op den gevel van het kliniekgebouw, moeten dienen voor reclame. Overigens heet de basis, waarop de opleiding is gebouwd, wetenschappelijk: Geen student mag de „school" betreden of hij moet de „maturité" bezitten — eindexamen H. B. S. 5 j. c. of Gymnasium bij ons — en de twee voorbereidend tandheeskundige examens, 1e het natuurwetenschappelijk, 2e het anatomisch-physiologisch, hebben afgelegd.

Iederen morgen verschijnt de medische professor voor de diagnose. In odontologische bijzonderheden vervalt hij niet. En terecht! Want ook deze cursus wordt gegeven buiten de plombeerzaal. Zij staat niet in dadelijk verband met tandheeskundige behandelingen.

Een laakbare handeling, die ik vermeld om te bewijzen, dat ze ook op een Europeesche kliniek wel voorkomt (sommigen meenen, dat Amerika het privilege bezit), is de

schending der zindelijkheid. Kruising van studentikoze broekzakbacteriën met Miller's micro-organismen der mondholte kwam in mijn bijzijn herhaaldelijk voor.

Een korte beschouwing over anti- en aseptiek kan vóór de extractie op haar plaats zijn, maar tot eene bespottung wordt ze, als spoedig daarop met behulp van een tang, schoongeveegd door een alles behalve antiseptisch handelenden knecht, het trekken begint.

Is het de geringere trekvaardigheid van den leider of de gezegende invloed van de 47 Geneefsche tandartsen, waaronder zéér goede tand-heel-kundigen, die maakt, dat de trekunst er minder welig tiert? Ook de medicus liet hier een beredeneerde waarschuwing tegen de vroegtijdige extractie van het melkgebit — ook van den zesjarigen kies — hooren.

Hoewel zulk onderwijs tot het meest elementaire behoort, kan ik niet nalaten van deze leering even te gewagen en wel uit dankbaarheid voor den kleinen man, het vijfjarig jongske, dat er van profiteerde. Hij behield zijn kies en zat des middags geduldig een paar uur in den stoel voor wortelbehandeling. Ook voor den leerling is zulk onderwijs van het allergrootste belang. Vooràl wanneer de theorie zoo aanstonds de praktijk vindt als hier het geval was. Het kiezen-trekken bij kinderen toch verhardt het gemoed van den tandarts méér, dan het uitbreken van een stuk leven uit de kaak van een volwassen mensch; het lieve zachte kind, dat U zoo vol vertrouwen kan aankijken, op het onverwachtst met een breekijzer te lijf te gaan is en blijft ònmenschelijk. Wie dat niet voelt, is verhard.

Van de polikliniek voor mond- en tandziekten is niet meer goeds te zeggen dan uit het voorgaande valt op te maken; wil men in de diagnostische lessen een repetitie invlechten van: hoeveel tanden heeft het melkgebit, enz.,

zoo is dit m. i. af te keuren. Ook hier is trekken meest de boodschap; waarom den tijd vóór de executie nog gerekte door het doen van vragen, die op het college wèl op hun plaats zijn? De klinikale trekkerij mag een manier zijn om velen van kiespijn te verlossen, toch blijft ze een noodzakelijk kwaad, — en een vergif voor het gemoed van den praktkant, wiens gevoel vereelt. Dat men ze in hare verschrikking zooveel mogelijk beperke! Want zet ook bij den leerling de „trekzucht" zich vast, wéé dan later den patient, op wien dit extractionisme even verwoestend werkt, als het gelijk morphinisme is voor den trekker.

De polikliniek biedt aan den medischen professor zijn hoofdbezigheid: dagelijks ongeveer een uur. Eenigen tijd geleden gaf hij zijn praktijk op. Zijn college over de helft van alles-en-nog-wat kan — niemand zal het hem verwijten — geen aanspraak maken op degelijkheid.

De vuloefeningen — elken dag van 2—5, uitgezonderd Donderdags — staan onder leiding van den Prof.-tandmeester, een man met meer dan vijftienjarige praktijk, die evenwel slechts de Zwitsersche leerschool heeft doorlopen.

Preventieve extensie wordt door hem nièt onderwezen, althans niet in praktijk gebracht; inplaats daarvan de oude vrees om eenig tandweefsel op te offeren. Wèl scheen het mij toe, dat van wortelbehandeling veel werk werd gemaakt. De guttapercha-vulling was ook hier de ware.

De „mécancien", een heer-werkman, hielp als assistent meê in de vulzaal voor de prothese: afdruknamen, gebitten passen, wortelbeslijpen, kroonzetten enz. Hij is den geheelen dag op de kliniek aanwezig. Door zijn kunde en optreden geniet hij de achting der studenten. Dagelijks, des morgens van 10—12, en des middags, voor zoover er tijd overschiet, leidt hij de oefeningen in de werkplaats.

Daar, zooals gezegd, de school slechts mag bezocht worden door die studenten, welke de eerste twee examens achter den rug hebben — mitsgaders de maturiteit — moet in een tiental maanden de brug geslagen worden van nièts tot kunstvaardigheid. Of men grif meê zal gaan met het optimisme van den Prof. méd. dent., dat hij jongelieden aflevert, die in alle soort tandheekkundige kunstverrichtingen genoegzame oefening hebben om bruikbare assistenten te zijn? De wensch zal ook wel hier de vader der gedachte zijn. Zeker schijnt het evenwel, dat de nieuw-gediplomeerden ook hier vele jaren op een dragelijk praktijk-bestaan moeten wachten. Is het tē gemakkelijk handwerk-examen ook hier niet de hoofdschuldige? In twee à drie semesters kan zelfs de beste Amerikaansche school geen handwerker van eenige vaardigheid — hoe gering ook — afleveren. De operatieve, prothetische en orthodontische tandheekkunde vragen daarvoor tegenwoordig te veel.

En de gevolgen? — Wanneer het publiek voelt, dat het bij den jongen tandmeester nog geheel als proefdier moet dienst doen, is het dan wonder, dat men voor verdere behandeling past? Maar, vraagt men: waar blijft ook hier de roeping, de verantwoordelijkheid en de plicht der school? Of heeft een school en hebben examinatoren geen verantwoordelijkheid ten opzichte van den jongen collega en zijn aanstaande patienten?

De helft der praktikanten op deze kliniek bestaat uit medici. Het spijt mij het te moeten zeggen, maar ze behoren tot de ergste knoeiers. — Men behoeft tōch geen examen te doen! Waarom zich zoo ingespannen!? Eén hunner, een Belgisch arts, een echte „farceur", was nu reeds zes „maond" bezig om te trachten de kunst in zijn vingers te krijgen, maar „neen hoor, het ging zoo gemakkelijk niet!" Vechtende tegen rubberdam en klemmen, deed hij ten slotte een koperamalgamvulling geboren worden in een snij tand,

maar zwoer tevens, dat, wanneer in zijn praktijk eenmaal zoo'n moeilijk geval zich voordeed, hij gauw naar de tang zou grijpen; de prothese was er immers ook nog! Aan de „aurificatie" had hij nog niet gedaan. Daarvoor bleven nog vier maanden. Ze moest erg moeilijk zijn! De „prothese" was ook al zoo lastig! „Maor", als hij zich binnenkort ging „placeeren" zou met een „mécancien" alles wel terecht komen! Van zijn Italiaansche collega's was de geest nog gewilliger, maar waren de vingers ook ó zoo zwak. „May God afterwards help their patients, because they can't", zou mijn Amerikaansche vriend zeggen van deze gelukkige bezitters van het Italiaansch tandheelkundig monopolie. Bij hen genoot de Geneefsche school een groote reputatie. Of men zich daardoor gevleid gevoelt? Hopen we 't beste!

Zooals ik U in het begin zeide, is de Geneefsche opleiding, vóór alles, bedoeld als een wetenschappelijke.

De professor, die mij het meêdeelde begon er meê. Nu is het altijd moeilijk om te weten, wat iemand — een ander — onder „wetenschappelijk" verstaat. Zoo ook hier. Voor zoover ik kon nagaan week zijn opvatting merkbaar af van de onze, de Nederlandsche, de echte natuurlijk.

Wat toch te denken van een verplicht collegeloop! Ja heusch, het staat er: „Les élèves sont informés que la fréquentation des cours spécifiés dans ce programme (voor de drie examens) est obligatoire". Geen moreele verplichting, neen, een verplichting, die, als zij niet wordt nagekomen, straf geeft: uitstel van examen; m. a. w. zij is een *voorwaarde*, waaronder de leerlingen hun opleiding aanvangen. — Ruikt gij de vakschool hier? Ja werkelijk, zij is er, in aanleg; maar dat is al. Welk een gedisciplineerde gedachte mag wel heerschen naast Genève's Alma Mater. — In háár presentie, in háár huis het „dwingt ze om in te gaan!" Is

het niet heiligschennis? Of heeft men aan deze Universiteit misschien reeds afgedaan met het ideaal: een Hoogeschool, die slechts *leert leeren*, of vager nog, slechts zoekt naar waarheid, en bekommert men zich niet om plichten en verantwoordelijkheid der leermeesters tegenover den jeugdigen — vaak onbezonnen — student, die vèr van huis, een vâk moet leeren? Ik vermoed, dat Genève's illustre Universiteit een praktische denkster is en òns ideaal vasthoudt, als een vlieger aan een touw: de tucht, om te voorkomen, dat het ideaal een droombeeld wordt, te hoog stijgt, en uit het gezicht gaat. Ook bij haar evenwel de onmacht om een flinke tandheelkundige vakschool in het leven te roepen. Onmacht of onwil? Let wel, hier spreek ik niet meer van de Alma Mater, de Eerwaardige Moeder, die alles wil wat goed is, maar van mènschen, die haar daarbij moeten helpen. Dadelijk stuiten wij nu op het kleinzielige, dat helaas zoo vaak het groote fnuikt.

De krachten voor een goede vakschool zouden zéér waarschijnlijk in Genève wel te vinden zijn, maar de wil tot samenwerking ontbreekt.

Niettegenstaande de aanwezigheid van vele goede tandartsen, gaat de ontwikkeling der „Ecole Dentaire" uiterst langzaam. De oorzaak is niet nieuw: ze werd gesticht door medici en staat nog steeds onder medische macht — het oude Europeesche liedje; van enkele medische professoren is zij het voortbrengsel, die (de school n. l.) — zij zagen het aan andere universiteiten — aan tandheelkundige collegeden een aardig strijk-in-'t-laadje zou brengen. Waar eigen belang zóó op den voorgrond treedt, wordt men blind voor vele dingen. De Geneefsche medische faculteit ziet niet in, hoe gebrekkig de opleiding nu is, hoe broodnoodig zij daarbij flinke tandmeesters heeft. Ook bij haar is het natuurlijk niet alles winstbejag. Er is ook naijver, koppigheid en on-

kunde in 't spel. Of — zeg eens — is een professor steeds geleerd in alles, waarover hij heerscht? — Naardien ook hier, evenals elders, de tandartsen met eerste praktijken de aanbeveling van een docentschap niet noodig hebben en zij bij pogingen om in het algemeen belang werkzaam te zijn op passieven tegenstand stuiten, zoo is het te begrijpen, waarom de „school" hun medewerking moet missen. Hierdoor en door den druk van het medisch stand-egoïsme, dat zijn kop opsteekt, telkens als de arts-enmarkt overloopt, wordt ook in Zwitserland het arts-monopolie voorbereid.

Daar ook in dit land de toevloed van artsen de vraag overtreft, zal — men voorspelde het mij met klem — het voorbeeld van Italië en Oostenrijk over niet te langen tijd navolging vinden. Het publiek belang heeft bij dezen gang van zaken géén stem. Althans zoo luidde het oordeel van den Prof. méd. dent. Ook hij vond het jammer en achtte het in strijd met de belangen van het publiek, dat slechts medici geroepen zouden worden de tandheekunde uit te oefenen; véél zou er evenwel niet tegen gedaan worden; de macht der beterwetenden — der tandartsen — was in Zwitserland gering; après tout stond het persoonlijk belang der laatsten niet op het spel! Integendeel! Hoe meer zwakke broeders in het verschiet, hoe meer de sterkeren van heden ook voor later van hun praktijk verzekerd zijn.

Veroorloof me hier een kleine afwijking van het chapiter:

Hij, die eenigszins op de hoogte is van den strijd, door een opkomend medisch proletariaat, ook in Nederland, gestreden, blik met vrees de toekomst tegen.

Een arts kan geen tandarts worden. Ziedaar een stelling, die wel niet is te bewijzen als die van Pythagoras, maar wier waarheid gedragen wordt door de innige en eerlijke overtuiging van vele bekwame en bezadigde tandmeesters met jarenlange praktijk, — ja zelfs door medici, die de

tandheelkunde als specialiteit uitoefenen. Het oordeel van zulke laatsten telt honderdvoud. Het komt van hoogstaande menschen. Zij vreezen niet een — oogenschijnlijk — ongunstig oordeel, zelfs over zich zelf uit te spreken. Mijn Belgische arts-farceur maakte er geen geheim van, dat extractie bij hem de rechterhand was van onbekwaamheid. Uit zijn mond, den mond van den onkundige, die niet beter behoefde te weten, klonk de uiting niet cynisch; wèl zou zij schaamteloos zijn uit den mond van een tandheelkundige.

Dat men in Holland toch alles in het werk stelle om te voorkomen, dat onze deskundigen zullen zijn als deze onkundige. Een Nederlandsch arts-tandheelkundige, wiens overtuiging in zake tandheelkundige opleiding niet zoover afstaat van de mijne, heeft hier een plicht te vervullen. Dat hij toch alles in het werk stelle om den slechten invloed te bevechten zijner confrères: van de massa zijner vroegere collega's, die het zéér natuurlijk vinden, dat eenmaal tandheelkunde ook wettelijk onder geneeskunst wordt ondergebracht. Laat hij er krachtig aan meehelpen om te voorkomen, dat een schrikbewind van uiterst gebrekkige vul-meesters en slechte prothese-mannen het deel zal worden ook van het Nederlandsche volk. Ook de tandmeesters moeten in deze principiële kwestie van groot sociaal belang hun stem doen hooren. Hun beslist geuite meening in toongevende tijdschriften zal gehoord worden door leeken, die geroepen zijn de wet te maken.

Mogen wij tandmeesters het toch goed meenen, niet slechts met eigen patienten, maar ook met hen, die na ons komen! Idealist! dweper! — hoor ik U zeggen. Och kom, meent ge dat werkelijk? Ligt het zoover van den weg van een gewoon menschenkind om door woord en schrift te trachten zijn overtuiging ingang te doen vinden? Is het niet eerjaksch en lam en saai dit na te laten; is het niet natuur-

lijk, gewoon, — ja plicht, te getuigen voor hetgeen gij meent, dat goed is? In Genève, de stad van Calvijn, Rousseau, van zoovele andere groote mannen, in het toevluchtsoord van zoovelen, die streden voor een overtuiging en voor anderen, van zoovelen, ook nog heden, die werken aan een geestelijk doel, dringt zich de gedachte aan ons op, dat de mensch naast boterhammen-illusies, er stééds nog andere had en hebben zal. Zijn wij tandmeesters dan geen menschen? Zijn wij zóó benepen, dat een meening, een overtuiging hebben ons vreemd is? Zou ons eigen-ikkig bestaan ons zoo beheerschen, dat slechts de illusies van een lekker maal ons resten? Neen — neen, zoo is het niët. Ook wij, al spreken wij het niet steeds uit, trachten ons een enkele maal in te denken in het lijden onzer medemenschen, ook wij willen hen bij het strijden behulpzaam zijn. Blijkt ons, wordt het ons klaar — na naarstig onderzoek en ernstig denken —, dat tandheekkundige leiders van heden naar een doel streven, waarbij, naar onze overtuiging, het lijden van morgen niet noemenswaard zal worden verzacht, dan mag een krachtig, ruitelijk protest — op den man af — en steeds weër herhaald, niet uitblijven. Een zacht gemompel kan hier niet baten. Het vrije woord zij ons wapen!

Deze ontboezeming werd mij in de pen gegeven, nadat ik in de „vox medicorum" van 2 December j.l. moest lezen, dat Dr. Dentz' meening van 1895 omtrent de tandheekkundige opleiding nog steeds niet was veranderd: toelatings-examen tot de Hoogeschool, daarna de medische 1e en 2e natuurkundige examens, dan een uitgebreid theoretisch, en ten slotte een praktisch tandheekkundig examen. Als men spoedig daarop van deskundige zijde, met betrekking tot het leven van den Zwitserschen tandheekkundigen stand, de somberste voorspellingen hoort, en nog eens weër verneemt

van de macht der arts-tandheekkundigen — de stomatologen — in Frankrijk, dezelfde stand, die in Oostenrijk en Italië het veld reeds geheel veroverden en in België voor de helft — is het dan te verwonderen, dat men innig wenscht, dat Holland bewust worde van het gevaar en nu reeds maatregelen treffe van tegenweêr?

En nu, waarde Gérant, van Genève weet ik U voor het oogenblik niets meer te vertellen dan dat de cantonale en en federatieve examens vrij wel gelijk zijn, iets, wat in Zwitserland niet overal het geval is, want in sommige cantons is, evenals in Duitschland, de uitoefening van ons vak geheel vrij.

Voor heden sluit ik dus mijn brief, voeg er nog de beste wenschen voor den bloei van het tijdschrift aan toe, en ook nog deze, dat U de lust steeds worde gegeven, om uw zoo dikwijls ondankbare taak met den u eigenen ijver te blijven vervullen!

Wanneer U deze brief niet al te zeer verveeld heeft, zoo hoop ik U straks uit Amerika nog wel eens een praatje op papier toe te zenden.

Uw toegenegen
R. ANEMA.
